

EFFE BOMEN

Dick de Jong

Ondanks de aanhoudende klachten over het heersende weer, hebben we inmiddels een aantal zomerse dagen achter de rug. Dagen waarop meerdere keren per dag wordt gewaarschuwd tegen zonnebrand en pollen. Waar je niet voor wordt gewaarschuwd, blijkt het meest lastige op die warme dagen. Liever gezegd warme nachten. Van die over je hoofd zoemende muggen, die je niet alleen uit je slaap houden, maar ook nog eens gemene jeukbulten kunnen bezorgen. Dit schrijvend realiseer ik me dat niet alleen schippers en boeren altijd wat te klagen hebben; kennelijk hoort het bij 'onze natuur'. En dat terwijl augustus nog moet komen. Deze zomereditie van Beknopt bevat weer informatie over wat was en wat komt. Ook algemene zaken, wetenswaardigheden en een instructie voor de jacht op 'meuziken'.

De inzendingen van de Plntar Rapido 2024, waarmee het museum zich manifesteerde tijdens de Culturele Dag 2024

HOE VLIEGEN ONTSNAPPEN AAN EEN MEPPENDE HAND

INLEIDING Wij weten allemaal hoe moeilijk het is om een mug die 's nachts in je slaapkamer vliegt dood te meppen. Tot nu toe wisten we niet (echt) waarom dit niet lukte. Wetenschappers van de Wageningen Universiteit hebben aangetoond dat muggen dit voor elkaar krijgen door te surfen op de luchtstroom die wordt gegenereerd door je meppende hand. De onderzoekers filmde en analyseerden bijna 500 ontsnappingsmanoeuvres van muggen, om de aerodynamische krachten te bepalen die zowel door de mug als de luchtstroom werden gegenereerd.

TWEE KEER HOGERE BOTSINGSKANS Volgens het onderzoek kan een combinatie van scherpe zintuigen en snelle reflexen muggen helpen de dans te ontspringen, door mee te liften op de luchtgolf, die wordt geproduceerd door een mepper. Dat werd aangetoond met het gebruik van een geperforeerde mepper, in vergelijking met een vliegenmepper zonder perforatie. Dit leidde tot een twee keer zo hoge botsingskans. Dit bevestigt een zeer oude intuïtie dat het veel gemakkelijker is om een mug te slaan met een geperforeerde vliegenmepper dan met je blote hand. In een eerdere studie toonde het onderzoeksteam al aan dat muggen voortdurend onvoorspelbaar vliegen, om hun ontsnappingskansen te vergroten.

Ze ontdekten zelfs dat muggen hun onvoorspelbare gedrag afhankelijk van de lichtomstandigheden moduleren. In het nieuwste onderzoek richtte het team zich op de details van de ontsnappingsmanoeuvres die muggen vertonen wanneer ze worden aangevallen, soms bij volledige duisternis.

High-tech tools Om een menselijke hand te simuleren werd op basis van de positie en snelheid van de muggen een mechanische vliegenmepper automatisch geactiveerd. Om te begrijpen hoe muggen de luchtstroom gebruiken die door een aanval wordt gegenereerd, gebruikten de onderzoekers drie hogesnelheidscamera's die 12.500 beelden per seconde opnamen.

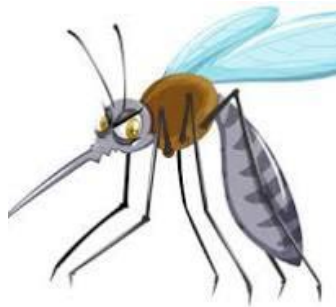

Zo'n hoge framerate (opnamesnelheid) is nodig om de bewegingen van muggenvleugels, die ongeveer 500 keer per seconde slaan, in detail te kunnen beschrijven. De videobeelden werden geanalyseerd met specifieke software. Zo werden de aerodynamische krachten geschat die door de luchtstroom en door de muggen zelf werden gegenereerd, en die leidden tot hun succesvolle ontsnappingsmanoeuvres.

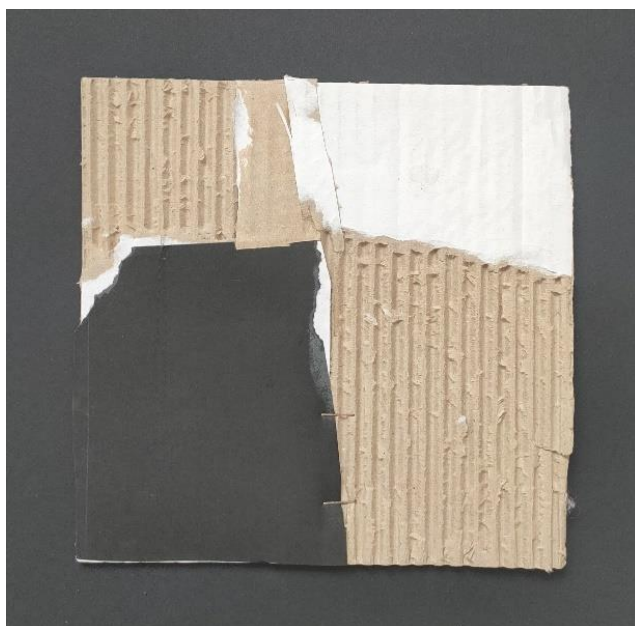
MUGGEN SURFEN ACTIEF DOOR DRUKGOLF

Tot slot konden de onderzoekers ontdekken hoe muggen ontsnappen aan een mep. Ze ontdekten dat muggen een combinatie van actieve en passieve mechanismen gebruiken; eerst kunnen muggen de aanval detecteren en actief een bocht maken, weg van het gevaar. Vervolgens worden de ontsnappende muggen weggeduwd door de luchtstroom die door de mepper wordt veroorzaakt, en bewegen ze zodoende passief mee met de luchtgolf alsof ze erop surfen.

Afhankelijk van of de vliegenmepper goed zichtbaar of bijna onzichtbaar was, was de passieve component verantwoordelijk voor 20% tot 40% van de totale versnelling die muggen nodig hadden om te ontsnappen. Volgens de auteurs wordt zo'n grote afhankelijkheid van passieve effecten bij aanvallen tijdens het vliegen waarschijnlijk gebruikt door miljoenen insectensoorten van vergelijkbare of kleinere afmetingen dan muggen.

TERUGKIJKEND...

EXPOSITIE PAPIER HIER

Inmiddels is hier al enige tijd 'de kop af'. Een mooie en aantrekkelijke expositie, waarover is nagedacht. Het bezoek dat na enige aarzeling in de eerste weken intussen enthousiast op Papier Hier afkomt, ervaart dat ook zo. U bent nog tot en met 31 augustus 2024 welkom om de expositie te komen bezoeken.

In het museum is intussen alweer het nodige voorwerk gedaan om de in bruikleen gekregen materialen weer door de rechtmatige eigenaren terug te laten halen.

Van de speurtocht bij de expositie maken veel kids gebruik.

Een van de werken: Anja Hollaar.

Links: Matzy van Harten, winnares van de wedstrijd en boven 'de winterwolken' (Herma Visser Weerstra).

PINTAR RAPIDO Op de vroege morgen van 22 juni 2024 haalden de deelnemers een schilderdoek op, om het diezelfde middag voorzien van een gemaakt werk terug te bezorgen in het museum. Dat was de bijdrage van het museum aan de – culturele dag 2024 in Hardinxveld-Giessendam. De deelnemers vonden het een geweldig idee en uitten massaal de wens om dit in het vervolg met enige regelmaat te doen

INRICHTING KAST HENDRIK HAMELHUIS

De afgelopen tijd is de linnenkast van het Hamelhuis in Gorinchem ingericht. Geruime tijd terug kwam de vraag van het Hendrik Hamelmuseum of wij hen konden helpen aan textiel. Dit sloot fantastisch aan bij onze in gang gezette ontzaming omdat er in het textieldepot ongelooflijk veel van hetzelfde bleek te zitten. De klus werd geklaard door de textielcommissie onder leiding van Alida Ambachtsheer en de uiteindelijke overdracht gebeurde door de leden hiervan: Ellen van Wijngaarden, Teuny Bakker en Annemarie van Houwelingen. Directeur Koos van Veen begeleidde de overdracht aan Mathieu van Pelt.

Lange tijd terug werd De Koperen Knop benaderd door de familie Voorsluis, eigenaar van Boerenklaas in Brandwijk. Er zou een nieuwe uitbater komen en de in het café opgestelde brandweercollectie moest daar weg. Of het iets is voor De Koperen Knop, was de concrete vraag. Juist omdat een museum als belangrijk doel heeft om collecties te verzamelen, kwam alles naar

Hardinxveld-Giessendam. Daar is het een poos als kleine expositie op De Etage getoond aan het publiek. Mar uiteindelijk belandde het in het depot.

Door de groei van het museum en in het kader van het collectiebeleid werd steeds duidelijker dat dergelijke specifieke objecten een betere plek verdienen dan ingepakt op een zolder. Er werd contact gezocht met het Nationaal Brandweermuseum te Hellevoetsluis, waar de materialen zeer gewenst bleken. Na overleg met de eigenaren en genoemd museum is het materiaal intussen richting Hellevoetsluis gegaan. Op de foto's hierboven ziet u het inladen in de bus van het museum. Het brandweermuseum is heel blij met deze aanwinst en gaat een deel opnemen in de tentoonstellingscollectie. Wat 'dubbel' is en al in enigerlei vorm daar aanwezig is, gaat door hun worden aangeboden aan een van de andere brandweermusea van ons land.

UITGELICHT

ELINE VAN DER GIESSEN: SOCIALE MEDIA-VRIJWILLIGER

Sinds februari ben ik vrijwilliger bij de Koperen Knop. Ik heb het beheer van het Facebook- en Instagramaccount van de Knop overgenomen van Alida Ambachtsheer. Op deze kanalen plaats ik regelmatig berichten over exposities, activiteiten voor bezoekers of foto's van bijzondere voorwerpen in de collectie. Hiervoor krijg ik van verschillende kanten fotomateriaal aangeleverd, onder anderen van Anja Hollaar en Liesbeth Leenman. Het is leuk om op deze manier bij het museum betrokken te zijn en te zien wat er speelt en georganiseerd wordt.

Heeft u een mooie of bijzondere foto die geschikt is om te plaatsen op het Facebook- of Instagramaccount van de Koperen Knop?

Dan ontvang ik deze graag op socialmedia@koperenknop.nl

Met vriendelijke groet, Eline

DIT MAG NOOIT WEG

Willy de Jong & Edith van der Hoogt-Drinkwaard

INLEIDING Bij de start van bovengenoemde rubriek in 'Beknopt' hoopten wij op mooie bijdragen van de lezers en het is fijn dat er ook deze keer weer gevolg aan de oproep is gegeven. Willy de Jong, - inmiddels ex-vrijwilligster - maar nog steeds een enthousiast 'Beknopt' lezer met hart voor het museum - verrast ons onderstaand met een bijzonder verhaal over een dierbaar aandenken aan haar moeder.

Foto tasje met spiegeltje en balboekje

HET VERHAAL VAN WILLY In 1925 vertrok mijn grootvader (mijn moeders vader) naar Egypte, om daar als baggeraar te gaan werken aan het Suezkanaal. Maar hij ging niet alleen, het hele gezin bestaande uit zijn vrouw, vier zoons en een dochter (mijn moeder) vergezelden hem naar het uiterste noordoosten van het Afrikaans continent. Het verblijf in Egypte duurde maar liefst zeven jaar en in die tijd werd ook nog een vijfde zoon geboren. Voor het gezin was

het zeker in die tijd een bijzondere ervaring die onuitwisbare indrukken heeft achtergelaten, maar mijn moeder was toch ontzettend blij toen ze eindelijk weer naar Nederland gingen.

Uiteraard ging de reis per boot en gedurende de avonden op zee vonden er zo nu en dan (dans)feesten plaats om de passagiers te vermaken. Mijn moeder droeg op die avonden ongetwijfeld haar mooiste jurk en een klein tasje (met piramides en kamelen er op) om het geheel af te maken. Het tasje bevatte ook nog een spiegeltje en een balboekje en op het tasje staat Rotterdamse Lloyd, het was waarschijnlijk een geschenk van de rederij die het gezin weer veilig naar Nederland bracht!

Het tijdelijk in Egypte wonende gezin.

Het tasje met 'bijlagen' is in mijn bezit en het mag natuurlijk nooit weg. Het vormt een blijvende herinnering aan het avontuurlijk leven van mijn moeder en de rest van het gezin in Egypte dat maar liefst zeven jaar duurde.

HET SUEZKANAAL Ter aanvulling van het verhaal van Willy de Jong, onderstaand een artikel van Ruud van Capelleveen - auteur van 'Door de Nederlandse Geschiedenis en Leven in de Delta' - over het Suezkanaal.

Geschiedenis Suezkanaal - scheiding tussen Afrika en Azië

In februari 1867 voer het eerste schip door het Suezkanaal. Het Suezkanaal is een verbinding tussen Port Saïd aan de Middellandse Zee en Suez aan de Rode Zee en vormt de scheiding tussen Afrika en Azië. Het belang van het Suezkanaal is groot, want voordien moesten schepen uit Europa met als reisdoel Azië helemaal om Afrika heen varen.

Het Britse slagschip HMS Howe in het Suezkanaal in juli 1944.

BOUW SUEZKANAAL Reeds 500 jaar voor Christus begon Darius de Grote aan de aanleg van een kanaal tussen de Nijl en de Rode Zee. In de 19^e eeuw stippelde de Oostenrijkse ingenieur Alois Negrelli een nieuwe route uit. Het geld voor de aanleg werd bijeengebracht door Ferdinand de Lesseps, die hiervoor de Compagnie Universelle du Canal Maritime de Suez oprichtte. Het kanaal werd gegraven door ongeveer 1,5 miljoen Egyptische arbeiders. De aanleg van het Suezkanaal eiste een hoge tol: 125.000 arbeiders overleden, grotendeels als gevolg van cholera.

NEDERLANDSE INBRENG Bij de aanleg van het Suezkanaal werd ook Nederlandse hulp ingeroepen. De Nederlandse ingenieur Frederik Willem Conrad vertegenwoordigde de onderkoning van Egypte bij de maatschappij die het Suezkanaal op de landengte van Suez aanlegde. Een eerste ontwerp voor de aanleg van het kanaal werd gemaakt door de Egyptische ingenieur Linant Bey. Mohammed Said Pasja, de gouverneur van Egypte namens de sultan van het Osmaanse Rijk, verleende een concessie voor het graven van het kanaal aan Ferdinand de Lesseps. Mohammed Said Pasja stelde een commissie aan onder voorzitterschap van Frederik Willem Conrad om het project te begeleiden.

Deze commissie kwam op 30 oktober 1855 voor het eerst bijeen in Parijs. Frederik Willem Conrad maakte enkele reizen naar Egypte. Hij deed daar twee veldonderzoeken en stelde hierover een uitgebreid verslag van op. Hij gebruikte zijn aantekeningen ook voor 'Reizen naar de landengte van Suez'. Dit boek verscheen in 1859 bij uitgeverij Nijhof.

HET BEZIT VAN HET SUEZKANAAL Het kanaal was aanvankelijk in bezit van de Egyptische en Franse overheid. Egypte verkocht haar aandeel later, wegens een grote buitenlandse schuldenlast, aan Groot-Brittannië. In 1882 trokken Britse troepen het gebied binnen om hun belang in het kanaal te beschermen. Deze toestand bleef tot in de jaren vijftig van de twintigste eeuw gehandhaafd. Vlak na de onafhankelijkheid van Egypte in 1956 werd het Suezkanaal door de regering van Gamal Abdel Nasser genationaliseerd. Frankrijk en Engeland reageerden met een oorlog, die een week zou duren. Deze periode wordt de Suezcrisis genoemd. De Verenigde Naties zegden later Egypte het alleenrecht op het Suezkanaal toe.

KOMENDE EXPOSITIES

VOGELS IN TREK

Vogels in soorten en maten. Met schilderijen, foto's en moderne kunst. Ook educatie en informatie: welke vogels er wonen en passeren. Waar ze heen trekken en waarom. Hoe ze de weg weten en zo lang kunnen vliegen.

14.09.2024 t/m 16.11.2024

KERSTGROEPEN

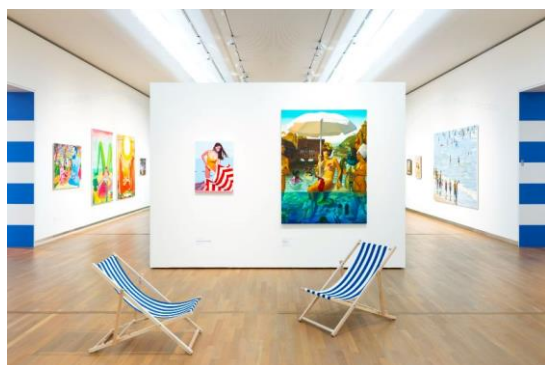
Een unieke en verrassende verzameling groepen en ook wat stallen van figuren uit het Bijbelverhaal rond de geboorte van Jezus. Een kerstexpositie voor het hele gezin, rond de genoeglijke decembermaand.

30.11.2024 t/m 18.01.2025

Meer informatie staat op de website van het museum: www.koperenknop.nl. Ook de bij een expositie georganiseerde extra activiteiten worden hier vermeld.

VAKANTIETIJD

VAKANTIE EN MUSEA Het is zomer. Ook in de musea. Op de foto links een museum elders, waar de zomer is binnengehaald. Rechts een foto van een stukje De Koperen Knop, buiten. Graag noemen we in dit verband opnieuw ons theehuis. Het was tot nu toe maar weinig keren aantrekkelijk weer om daar in de schaduw te gaan genieten van een lekkere consumptie. Maar daar kan best nog verandering, verbetering in komen. En tot en met eind augustus is het museum ook open op maandagmiddag van 13-17 uur.

OP VAKANTIE: VRIJE DAGEN, ZOMERVAKANTIE EN VAKANTIEGELD De meeste Nederlanders vinden het leuk om op vakantie te gaan, maar sinds wanneer gaat men eigenlijk op vakantie? Is op vakantie gaan iets van deze generatie, of deed men dit vroeger ook al? Volgens

de overleveringen maakten de oude Egyptenaren al tripjes. De zomervakantie - zoals we hem vandaag de dag kennen - stamt uit het begin van de negentiende eeuw.

REIZEN IN DE OUDHEID Reizen hebben mensen altijd al gedaan. In Babylon stond rond 2.200 voor Christus een historisch museum waar veel mensen heengingen en het oude Egypte was een 'toeristische' trekpleister vanwege haar schitterende piramiden en gebouwen. De Romeinen trokken graag enkele weken naar badplaatsen om tot rust te komen. Een populaire badplaats was bijvoorbeeld Baiae, vlakbij Napels.

DAGJES WEG Waar de rijke laag van de maatschappij er regelmatig op uittrok, bleef de gewone burger veelal thuis. Kinderen hielpen 's zomers op het land en in de stad had men geen vrije dagen. Pas in de twintigste eeuw kwam er meer geld beschikbaar en nam de welvaart van de samenleving toe. Werkgevers gaven hun werknemers vrije dagen (onbetaald) en gezinnen gingen dagjes weg. Een dagje weg met de kerk was voor veel mensen het hoogtepunt van het jaar.

ZOMERVAKANTIE; HELPEN BIJ DE OOGST Waarom hebben scholieren tegenwoordig zomervakantie? Een veel gehoorde theorie is dat dit een overblijfsel is van de oogsttijd. De kinderen kregen in de zomer vrij van school om te helpen op het land. In de leerplichtwet van 1900 staat bijvoorbeeld genoteerd dat kinderen maximaal zes weken vrij kunnen krijgen 'ten behoeve van werkzaamheden in of voor bedrijven van landbouw, tuinbouw, bosbouw, veehouderij of veenderij'. Deze theorie is echter een aantal jaar geleden door historici ontkracht: niet in de zomer, maar in het voorjaar en najaar waren juist veel kinderen uit boerengezinnen niet op school te vinden. Het voor en najaar, de zaai- en oogsttijd, waren de periodes waarin de boer het erg druk had.

WAAROM DAN WEL ZOMERVAKANTIE Rond 1830 kregen leerlingen in de zomer vrij. Dit had een aantal oorzaken. Zo dachten wetenschappers van de 19de eeuw dat het voor kinderen niet goed was om continu op school te zitten. Ook de docenten konden zich in deze tussenperiode laten bijscholen. Hiernaast zorgde de hitte in veel landen voor problemen. Geen enkel kind vond het leuk om bij hoge temperatuur in een klaslokaal te zitten. Om tegemoet te komen aan de kinderen en hen een beetje te ontzien werd besloten in de zomer een lesvrije periode in te lasten. We moeten ons bij deze 'vrije tijd' niet te veel voorstellen: in de periode na de industriële revolutie was kinderarbeid niet ongewoon.

MET DE AUTO OP VAKANTIE Door de opkomst van het vliegtuig, de trein en de auto werd het mogelijk verder weg te gaan. De Nederlander ging kamperen en bleef langer weg. Door de dalende prijzen van vervoersmiddelen veranderde het reizen voorgoed. Mensen gingen steeds vaker op vakantie en vakantiegangers kregen te maken met vakantiestress, een fenomeen wat voor die tijd onbekend was.

ONTSTAAN VAKANTIEGELD Historisch onderzoek heeft uitgewezen dat rond 1910 het vakantiegeld voor het eerst op kleine schaal werd ingevoerd. In de jaren twintig kregen steeds meer werknemers doorbetaald. Na de

Tweede Wereldoorlog kwam er naast het betaalde verlof nog een extra vakantietoelage. Veel mensen konden het zich immers niet veroorloven om van hun normale salaris een vakantie te betalen. De werkgevers hadden ook baat bij uitgeruste werknemers en het vakantiegeld werd voor steeds meer werknemers ingevoerd. Het vakantiegeld wordt tegenwoordig vaak gebruikt voor andere zaken, zoals het aflossen van een schuld of de aanschaf van luxe producten.

MUSEUMDEPOT – EEN OPROEP

Deze foto toont een deel van het museumdepot. Hier worden de ingebrachte objecten gestald om vervolgens te worden ingevoegd in de rekken in de depotruimte hiernaast. Bij het verzamelen van objecten behoort ook het beschrijven van die objecten. Enkele jaren terug zijn we hiermee gestart en een enthousiaste groep mensen deed in teamverband of solistisch onderzoek en maakte beschrijvingen. Zo ontstond er een heleboel waardevolle informatie. Echter een aantal van de vrijwilligers stopten met dit werk, om iets anders, dat ook nodig was, te gaan doen. Uiteindelijk bleven alleen Hans Hamerpagt en Dick Naafs over, die in de wintermaanden gestaag doorgingen. Het zou fijn zijn Hans en Dick assistentie krijgen als deze groep eens nieuw leven in geblazen kon worden en zich nog enkele mensen aanmelden om dit boeiende onderzoekswerk mee ter hand te nemen.

COLOFON:

Redactie : Dick de Jong - publicist.
Assistentie : Alida Ambachtsheer, Edith van der Hoogt-Drinkwaard,
Anne-Marie Verhagen en anderen.
Foto's : Alida Ambachtsheer, Dick de Jong, Ewoud Klop,
John Tomey en anderen.

Voor deze uitgave zijn o.m. teksten van derden gebruikt. Als iemand meent dat hierbij de kopierechten zijn geschaad kan er contact worden opgenomen met de redactie.

AFMELDEN VOOR ONTVANGST: DIRECTIESECRETARIAAT@KOPERENKNOP.NL

MUSEUM DE KOPEREN KNOP

het cultureel en historisch
centrum in de alblasterwaard

Binnendams 6 | 3373 AD Hardinxveld-Giessendam | 0184-611366
www.koperenknop.nl | koperenknop@koperenknop.nl | bank nl93rabo0395001005
open: di t/m vr 13-17 uur en za 11-17 uur | jul-aug ma 13-17 groepen afspraak

QUOTE: een mens kan zichzelf niet verlossen; wel bevrijden